
Általános kérdések

91/288

SEIDMAN, Ruth K.: Information-rich, knowledge-poor: the challenge of the information society = Spec.Lib. 82.vol. 1991. 1.no. 64-68.p.

Sok információ, kevés ismeret; az információs társadalom problémája

Információs társadalom; Kiadványözön; Könyvtárosi hivatás; Szelekció -tájékoztatásban

Jól ismert közhely, hogy a ma emberét túlon-
túl sok információ veszi körül. Az USA-ban meg-
jelenő 50 ezer féle dokumentumon kívül csak
Nagy-Britanniában további 58 ezer jelenik meg
évente, ehhez jönnek a nem hagyományos do-
kumentumok, az elektronikus adatbázisok és a
tömegkommunikációs közlemények. 1660 és
1960 között 15 évente megduplázódott a tudó-
sok és tudományos közlemények száma. Egy
másik jellemzője korunknak, hogy a világon vala-
ha is élt tudósok fele korunkban él és tevékeny-
kedik. Mindez hatalmas információgazdagságot,
ugyanakkor az egyes embereknél szegényes is-
mereteket eredményez. Az ismeret, a tudás való-
jában az egyénnek a saját maga számára feldol-
gozott információiból áll össze.

A kevés ismeret és a túlzottan is sok informá-
ció közötti ellentét okait a szerző az alábbiakban
látja. Az embereknek nincs idejük olvasni és még
csekély hányadát sem képesek elraktározni az
írott és az elektronikus formában sugárzott infor-
mációknak. Az ismeretszerzéshez ugyanis időre
van szükség. Márpedig a döntések meghozatalá-
hoz alig áll rendelkezésre idő, cselekedni gyor-
san kell. Gyakori tapasztalat szakkönyvtárakban,
hogy egy mérnök vagy menedzser másnapi
(vagy fél órán belüli) tárgyalásához kér anyagot,
amiből naprakésszé tehetné ismereteit. A kor
embere egy-egy szakterület részének lehet csak
specialistája a szükséges tudnivalók mennyisége

miatt. A kevesebb ismeretnek egy másik oka az emberi figyelem ellanygulása. A korábban 60 másodperces rádió-, televízióhíreket fokozatosan mind rövidebb időbe sűrítik össze, leszoktatva a tartós figyelésről. Egy másik, rendkívül súlyos oka a szegényes ismereteknek a felnőttkori analfabétizmus. Egyre több felnőttnek elégtelen az olvasási és számítógéphasználati képessége. 45 milliónál többre tehető a lényegében analfabétának számító ember.

Hogyan lehet megbirkózni ezzel a problémával? Elsősorban a szakkönyvtárosok segíthetnek hatékonyan. Ők azok, akik tudják, hogy hogyan lehet a zavarbaejtően bőséges információtömegből a szükségeset kiválasztani. Ők azok, akik tanácsaikkal segíthetnek saját fájlok létrehozásában, gépi információkeresésben, a szakirodalom megszerzésében. Ez az a tudás, képesség, amellyel a könyvtárosi szolgáltatások értéke növelhető.

Ki tekinthető egy értéknövelt szolgáltatást nyújtó könyvtárosnak?

- Az a könyvtáros, aki tekintettel van a jövőre és figyelembe veszi a várható trendeket. Az ilyen ember nem fél a változtatástól, sőt örömmel elébe megy.

- Az olyan könyvtáros, aki intézményének céljaiban, tevékenységében osztozik. Ez megköveteli a könyvtárostól, hogy megismerkedjen az intézmény munkájával, és mindenkor tudja rangsorolni a tennivalókat.

- Az olyan könyvtáros, aki kreatív és innovatív, világosan gondolkodik.

- Az értéknövelt könyvtár gazdaságosan és produktívan működik és dinamikusan illeszkedik az intézménybe, amelyhez tartozik, így nem tekintik azt pusztán szolgáltatóhelynek.

A Szakkönyvtárak Egyesülete (Special Libraries Association, SLA; melynek a szerző az elnöke – a szerk.) arra törekszik, hogy a könyvtárosok ismereteit állandóan bővítse helyi, országos és nemzetközi programok, továbbképzések szervezésével. Igyekszik továbbá az információs szakemberek különleges képességét és tudását minél nagyobb körben ismertté tenni. Ennek érdekében vesznek részt az 1991. júliusi Fehér Házi Könyvtári és Információs Konferencia előkészítő munkáiban.

Elsősorban az alábbi területeken kíván az SLA közreműködni:

- Módszerek kidolgozása arra, hogy milyen módon vegyenek részt a könyvtárak a magán-

szektorral együtt a kormányzati információ terjesztésében.

- A kormányzati könyvtárak és információs központok privatizálási kérdéseinek kidolgozása.

- A könyvtárosok és információs szakemberek szerepének növelése az információk általános hozzáférhetővé tételében.

- A testületi, szövetségi és egyéb szakkönyvtárak szerepének növelése.

- A nagyközönség és a privát szektor közötti kapcsolatok elősegítése.

- A kormányzati információk szabad hozzáféréseinek biztosítása.

- A közintézmények könyvtári rekordjainak adatvédelme.

- A könyvek és kiadványok állományvédelme.

- A könyvtári és információs tevékenység marketingmunkájának támogatása, függetlenül attól, hogy milyen típusú intézményről van szó.

(Kovács Lászlóné)

Történet

91/289

CARMICHAEL, James V.: Ahistoricity and the library profession: perceptions of biographical researchers in LIS concerning research problems, practices, and barriers = J.Ed.Lib.Inf.Sci. 31.vol. 1991. 4.no. 329-356.p. Bibliogr.

A történeti érdeklődés hiánya a könyvtári szakmában. Hogyan látják ezt könyvtár- és tájékoztatástudományi életrajzi kutatók

Életrajz; Könyvtárosképzés -felsőfokú; Könyvtártörténet -nemzeti; Könyvtártudományi kutatás; Oktatási anyag

Az ALA könyvtártörténeti kerekasztala nemrég határozatot hozott, hogy a könyvtáros- és dokumentálóképző iskolákban a tantervekben erősíteni kell a történeti elemeket, az oktatók és a végzetek körében bátorítani szükséges a történeti vizsgálódásokat. Sokak kétkedve fogadják ezt az álláspontot, és magyarázatot várhatnak. Ezért 102 könyvtári életrajzírónak kérdőívet küldtek tevékenységük felmérésére, és hogy információt gyűjtsenek a pénzügyi támogatásról, a

kutatás során meglátogatott helyekről, a felmerült problémákról. Pénzügyi támogatásban általában az részesül, aki képes megfelelő indoklást összeállítani egy megfelelő szerv számára. A negatív észrevételek arra utalnak, hogy a történeti kutatást a képzésben nem értékeli túl nagyra, és hogy a szakma története tulajdonképpen jóformán hiányzik a tantervekből.

(Autoref. alapján)

91/290

KUZMIN, Jevgenij: Das Geheimnis der Kirche von Uskoje = Bibliotheksdienst. 25.Jg. 1991. 3.no. 353-361.p.

Az uzkojei templom titka

Háborús károk; Könyvtártörténet -nemzeti; Külföldi kiadvány

A könyveknek is van katyni tömegsírjuk: Uzkoje hatalmas temploma 1948 óta színültig tele van könyvekkel. Másfél millió kötet hever ömlesztve, hozzáférhetetlenül; a felsőbb rétegekben galambok, az alsókban patkányok tanyáznak. A könyvek fele régi, 18. és 19. századi orosz nyomtatvány, a másik fele túlnyomórészt német nyelvű, de van köze francia, cseh és magyar nyelvű mű is. A külföldi kötetekben könyvtári bélyegző található Lipcséből, Berlinből stb., ezeket 1946-ban jóvátételként szállították a Szovjetunióba. Jelenlegi gazdájuk a Tudományos Akadémia Társadalomtudományi Információs Intézete.

A könyvekről nincs lista, a könyvtemető eredetét csak találgatják. Egyesek szerint a Sztálin által megsemmisítésre ítélt műveket rejtették itt el, mások szerint Hitler magánkönyvtára került ide.

A háború után hatalmas mennyiségű könyvet szállítottak Németországból a Szovjetunióba, az elvitt könyveknek azonban csak egy részéről készült jegyzék, másfél millió könyvről ill. folyóiratról. Ezek legnagyobb része a Szaltikov-Scsedrin Könyvtárba került (750 ezer kötet), ill. a Lenin Könyvtárba (600 ezer). Ezen kívül azonban még

26 elszállított könyvtárról tudunk, melyek anyagát a „jóvátételi listák” nem tartalmazzák. Horst Kunze, a Német Állami Könyvtár (NDK) egykori igazgatója volt az első, aki az ötvenes években vissza merete kérni az elvitt könyveket. 1957-ben a Lenin Könyvtár visszaszállította azokat a kéziratokat, melyeket a szovjet csapatok 1946-ban egy sziléziai bányába rejtve találtak (Fichte, Chamisso, Humboldt stb. kézíratai). Ezek után azonban a győzelmi trófeaként elvitt könyvek kérdése mindkét oldalról tabutémává vált: az NSZK-ban Strauss, az NDK-ban Honecker állította le az értelmiség ilyen irányú kezdeményezéseit. Csak 1989-ben kezdődtek meg az NSZK és a Szovjetunió között a városi archívumok cseréiről folyó tárgyalások (Hamburg, Lübeck, Bréma – Tallin).

Mit lehet tenni? Uzkoje esetében első feladat a könyvek számbavétele lenne, ehhez azonban előbb hozzáférhetően kellene elhelyezni őket. Mindez óriási raktártermetek és nagyszámú szakembert igényelne, egyik sem áll rendelkezésre. Az egyik szélsőséges vélemény szerint válogatás nélkül vissza kell adni őket; birtokolják azok a népek, melyek szellemileg létrehozták azokat. A másik szélsőség szerint semmit sem kell visszaadni: nincs a világon olyan idióta nemzet, mely az egyszer megszerzett kultúrjavakat önként visszaadná (pl. a görögök is hiába kérik vissza a Parthenon kincseit!). – A helyes megoldás valószínűleg a két véglet között van. Más azoknak a könyveknek a tulajdonjogi helyzete, melyek nyilvántartott háborús jóvátételként kerültek a szovjet könyvtárakba, melyeket ott hivatalosan átvettek, feltártak, a bel- és külföldiek számára hozzáférhetővé tettek, és egészen más – problematikus – azok tulajdonjoga, melyeket elrejtettek, titkoltak, melyek használata belföldön is mindmáig lehetetlen. Ezt a régi számlát az új nemzedéknek rendeznie kell.

(Katsányi Sándor)

Tudománymetria

Lásd 345